

1. Jaarverslag 2022 Algemeen

Begin 2022 telde de vereniging 480 enkele- en gezins-lidmaatschappen. Begin 2023 was dit aantal gestegen tot 486, waarbij van 94% van de leden het e-mail adres bekend is. Van 28 leden is een e-mail onbekend. Ruim 76% van het aantal leden is woonachtig op het eiland, 1 lid is woonachtig in Duitsland.

Op 21 april kon de ledenvergadering, na 2 jaar, weer fysiek gehouden worden. Twee nieuwe werkgroepen, de Omgevingswet-werkgroep en het Kenniscentrum Zandwallen, werden gepresenteerd. Afscheid werd genomen van Jos Hendriks, sinds de oprichting betrokken bij NLGO, in zijn rol als coördinator van werkgroep Planologie en Beroepschriften. Voor zijn zeer grote verdienste werd Jos benoemd tot ere-lid van de vereniging. Ook bestuurslid Geert Faase nam afscheid. Geert heeft een aantal jaren met zeer veel energie getrokken aan de verbetering van zijn passie: het Noordzeestrand in het algemeen en de Kwade Hoek in het bijzonder. In het ontstaan van de werkgroepen Strand en Zee en Educatie heeft Geert een grote rol gespeeld. Voorzitter Jan Baks bedankte Geert voor zijn inzet, namens de vereniging.

In de ALV kwam het bestuur ook met een aantal Statutenwijzigingen. De statutenwijzigingen hadden twee redenen: ten eerste wilde de vereniging een ANBI status verkrijgen, en daarvoor waren een aantal kleine wijzigingen nodig. Ten tweede had invoering van de WBTR gevolgen: de regels voor het bestuur van de vereniging veranderden. De Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen (WBTR) is op 1 juli 2021 in werking getreden, en binnen een periode van 5 jaar moesten er wijzigingen in de toezichtstructuur van de vereniging in de statuten worden doorgevoerd. Een goede reden om dit gelijk te regelen. De statutenwijzigingen werden aangenomen, met algemene stemmen, en de statutenwijzigingen.

In het najaar van 2022 werd door de belastingdienst de ANBI status verleend.

Er zijn in 2020 6 NLGO Nieuwsbrieven per email verzonden. Het bestuur heeft 11 maal aan het begin van de maand vergaderd, samen met de coördinatoren van de werkgroepen.

In 2022 was er ook weer een bijeenkomst ter gelegenheid van de Nacht van de Nacht, op zaterdag 29 oktober. In twee sessies woonden een 30 tal aanwezigen in twee sessies een heel goed ontvangen presentatie van Peter Jelier bij in het gebouw van NM op de Scheelhoek, waar we te gast waren, gevolgd door een nachtwandeling naar een uitkijkpunt.

2. Jaarverslag werkgroep Strand en Zee Jan Baks

Er zijn 2 stranden op Goeree-Overflakkee, die het certificaat hebben: Groene strand. Dit certificaat wordt door een onafhankelijke commissie ieder jaar vastgesteld. Natuurbescherming, educatie en handmatig opruimen zijn de sleutelwoorden.

Bijlage
Overzicht van de twee Groene Strand locaties in de gemeente Goeree:

	Locatie Het Groene Strand bij de Kwade Hoek (kust noordzijde, tussen Havenhoofd en Ouddorp) Lengte: circa 7,5 km
	Locatie Het Groene Strand bij Westhoofd (kust ten noorden van Brouwersdam en ten westen van Ouddorp) Lengte: circa 1,5 km

Opruimen

Er zijn 9 strand-opruimdagen in dit jaar geweest. Het programma wordt samen met Natuurmonumenten (Anne Los) georganiseerd. Zij zorgt voor de koffie en wij voor wat lekkers. NM bepaalt welke vakken we gaan doen. Er zijn voor de Kwade Hoek 4 vakken vastgesteld. Het groene strand tussen de vuurtoren en de Vrijheidsweg wordt individueel opgeruimd. Er zijn 4 vakken, zie bijgaande figuur.

De eerste keer opruim dag was op 15 januari. Er werd via de nieuwsbrief geadviseerd om individueel op de ruimen, want i.v.m. coronabesmettingen gold de verplichte afstand van 1,5 meter. Op 5 februari was er een extra ochtend ingelast; door een storm was er veel afval op het strand gekomen.

Per 25 februari vervielen er veel regels, ook het mondkapje hoefde niet meer, dus de andere data was er een plenair moment met welkom en koffie en wat lekkers. De andere data waren 12 februari, woensdag 23 februari (speciaal voor ouders met kinderen, er waren helaas maar 3 kinderen aanwezig) en 5 maart. Daarna de hele zomer niets i.v.m. het broedseizoen. In het najaar 24 september, 22 oktober, 19 november en 17 december. Op deze laatste datum werd er op oliebollen getrakteerd gesponsord door de Jumbo. Alle data werden doorgegeven via een nieuwsbrief en via Facebook. Ook is er een appgroep, waar informatie wordt gedeeld. Er zijn gemiddeld 20 aanwezigen en er zijn altijd wel weer nieuwe gezichten bij. Zij krijgen een groen hesje en handschoenen en we hebben visitekaartjes gedrukt, die men kan uitdelen aan mensen die vragen hebben over het Groene strand.

Bescherming van de vogels

Een voorwaarde voor de kwalificatie “Groene strand” is voorlichting geven en beschermen van de natuur.

Op het strand tussen de Vrijheidsweg en de vuurtoren wordt, als men een nest vindt van een bontbekplevier, het afgezet met (een draad omheen gezet) en borden geplaatst om de mensen informatie te geven over de bescherming van de nesten van de vogels. Krijn Tanis is de trekker van dit project. Er hebben een viertal bontbekplevieren gebroed. Helaas zijn er geen jongen gezien later. Het weer zat niet mee en het wordt steeds drukker op het strand. Grote delen van de Kwade Hoek zijn gedurende het broedseizoen (15 maart tot en met 15 augustus) afgesloten. Hier broeden strandplevieren, bontbekplevieren, kluten en scholeksters. Hier zijn wel jongen uitgekomen, zeker van de strandplevier werden enige jongen gezien(JMB)

Nestbescherming bij de vuurtoren

Bontbekplevier

Voorlichting of educatie

Vorig jaar werd een educatiekar aangeschaft om voorlichting te geven. Het idee was om vrijwilligers op te leiden, zodat ze met de kar op het strand of de strandopgang gericht informatie kunnen geven over het Groene strand en alles wat er groeit en bloeit.

De voorbereidingscommissie bestond uit Jan Baks, Geert Faasse en Maartje Versteeg van de Groene motor, die het project Groene strand voor Zuid-Holland begeleidde.

Uiteindelijk bestond de cursus uit 3 avonden in de Overkant in Ouddorp en 1 excursie. Er waren 12 deelnemers. De cursus werd erg goed beoordeeld. Daarna werd er een appgroep gestart, waarop men aan kon geven, wie wanneer wilde meedoen in de bemanning van de educatiekar.

In de zomer is de educatiekar 3 maal gebruikt, op 2 juli stonden we bij de afvalbak in de Kwade Hoek, 21 juli strandopgang Vrijheidsweg en 5 augustus bij de Middelduinen. Tijdens deze dagen werd

er ook met een kornet een demonstratie gegeven op het strand. Alhoewel het leuke dagen waren, viel de belangstelling wat tegen. Ook het korren was zover verwijderd van de educatiekar, i.v.m. het brede strand, dat de communicatie niet optimaal was.

In de evaluatie kwam naar voren om volgend jaar andere plekken te proberen, waar meer mensen komen, zoals bij de uitkijktoren bij het fietspad en bij de strandopgang bij de vuurtoren. Ook het korren zou apart moeten worden gedaan na aankondiging via de krant of de VVV.

Op 10 september werd de kar ingezet tijdens open monumentendag op de boerderij van Hein Mijs (Lust en Last). Hier was veel belangstelling en er werden ook nieuwe leden aangemeld.

Op 21 september werd de Groene wimpel voor de tweede maal uitgereikt. De bedoeling was om hier meer bekendheid aan te geven, maar daar is niet veel meer van gehoord. De bedoeling was ook om filmopnamen te maken, maar dat werd uitgesteld tot 2023.

Financiële vragen en begeleiding werd gegeven door Lotte Blanken van de Groene motor van het Zuid-Hollands Landschap. In verband met verhuizing werd haar taak in de tweede helft van 2022 overgenomen door Michael Moerman, beleidsmedewerker van het Zuid-Hollands Landschap. Michael heeft ondersteuning gegeven om met de gemeente Goeree-Overflakkee te komen tot een financiële ondersteuning van de werkgroep Strand en Zee. Er is een gesprek gevoerd met Thom Drenth (junior beleidsadviseur Economische Zaken) van de gemeente, maar dit heeft nog niet geresulteerd in een duidelijk antwoord.

Wel werd in augustus het budget toegekend om een container aan te schaffen. Er is een vergunning aangevraagd om deze te plaatsen op de Westergweg 27 te Ouddorp. Dit is op een afgesloten terrein van het Waterschap Hollandse Delta. De vergunning voor de plaatsing is door de gemeente verleend.

Strandnota van de gemeente Goeree-Overflakkee

Op 15 december 2022 is de strandnota van de gemeente vastgesteld. De Groene stranden worden op blz. 26 expliciet gemeld. Na afloop van de pilot voor de Groene stranden wordt besloten of het door de gemeente kan worden voortgezet en gefinancierd.

IVN

Er zijn diverse gesprekken gevoerd met het IVN. Hun ledental neemt niet toe en er zijn te weinig bestuurders. We hebben gesprekken met hen gevoerd of ze deel uit willen maken van onze vereniging. Hierop hebben ze positief gereageerd. Wachten is nu op het akkoord van hun eigen leden en IVN Nederland. Hierna zullen zij zich voegen bij de werkgroep Educatie.

Vooruitblik

De werkgroep Strand en Zee trekt veel individuele mensen aan, die een keer mee willen helpen, maar verder geen verantwoording willen dragen. Meestal zijn dit ook leden van onze vereniging. Hier komen mensen op af via Facebook en de landelijke Groene strand site en ook via Natuurmonumenten. Er gaat altijd een uitnodiging uit via de NLGO-website. De NLGO is de aanspreekpersoon van deze werkgroep en zorgt voor een traktatie bij de koffie. Uit de werkgroep is de educatiewerkgroep ontstaan. Een aantal personen is lid van beide werkgroepen.

Het wordt steeds duidelijker dat de educatie werkgroep een op zichzelf staande groep is, die zich meer wil ontwikkelen en zich wil inzetten om voorlichting en excursies te geven. Er is besloten om

De educatiekar op de Kwade Hoek

maandelijks een excursie te doen onder de titel 'Jutten op het groene strand'. Dit kost ook meer geld, dat niet allemaal van het Groene strand kan komen. Nota's zoals zaalhuur worden betaald door de NLGO. We vinden dan ook dat leden van de educatiewerkgroep lid moeten zijn van de NLGO en willen dit per 2023 vaststellen. Per 1 januari 2023 is de educatiewerkgroep een nieuwe werkgroep van de NLGO.

30-1-2023

3. Jaarverslag Planologie en beroepschriften 2022

Op diverse fronten houdt NLGO zich bezig met planologische ontwikkelingen. In een aantal gevallen leiden die tot juridische stappen. De werkgroep OKRR houdt zich bezig met planologische ontwikkelingen in de recreatiesector op de kop van het eiland. Juridische stappen worden ondernomen als er bij recreatiebedrijven structureel sprake is van overschrijding van het toegestane aantal gasten, of wanneer er op oneigenlijke gronden bouwvergunningen worden aangevraagd. De werkgroep Kenniscentrum Zandwallen krijgt regelmatig melding van aantastingen van zandwallen, en zij meldt deze bij de dienst Handhaving van de Gemeente. Daarnaast zijn er lopende en nieuwe zaken elders op het eiland.

Grondstort Sluiskreek Oude Tonge

In oktober 2015 heeft het College van B&W besloten om een dwangsom op te leggen vanwege het illegaal storten van grond (2012) op een perceel van de eigenaar dhr. Van Peperstraten, aan de Sluiskreek te Oude-Tonge, waarop de bestemming Natuur rust. De dwangsom houdt in dat voor een bepaalde datum de oorspronkelijke natuurwaarde van het perceel (zo veel mogelijk) moet zijn hersteld. Dhr. Van Peperstraten heeft tegen dit besluit herhaaldelijk bezwaar ingediend. Al een aantal malen is de termijn van handhaven, waarbinnen het herstel moet zijn uitgevoerd, verlengd, omdat de Gemeente telkens weer de argumenten van dhr. Van Peperstraten, om niet aan de termijn te kunnen voldoen, accepteerde en een verlenging van de termijn aanbood.

In 2019 heeft de Rechtbank te Rotterdam uitgesproken dat de handhaving terecht wordt opgelegd, maar dat een aantal voorwaarden, voor de uitvoering, niet onderbouwd te verdedigen zouden zijn. B.v. de voorwaarde 'niet met zwaar materieel het gebied in gaan'. Elke boer weet dan wat wordt bedoeld, zonder dat er een definitie van wat zwaar is hoeft te worden aangegeven. Helaas wist dhr. Van Peperstraten (agrariër en projectontwikkelaar) dat niet. Dit heeft geleid tot nieuw overleg over de uitvoering. Deze zou in 2020 zijn beslag krijgen, maar helaas, op 12 november 2020 kregen wij bericht van de Gemeente dat dhr. Van Peperstraten opnieuw uitstel van de Begunstigingstermijn (een wel heel toepasselijke term in het licht van dit jarenlange proces) had gevraagd. Als reden werd aangegeven dat '....het niet mogelijk is gebleken een aannemer opdracht te geven voor het verrichten van de graafwerkzaamheden'. De Gemeente heeft hier weer gehoor aangegeven en de begunstigingstermijn verlengt tot 15 oktober 2021. Dit zou de aller-allerlaatste keer zijn, dat de Begunstigingstermijn zou worden verlengd.

En zo geschiedde. Op advies van Bureau Schildwacht is het perceel, zo goed als mogelijk, op het oude niveau gebracht. De verwijderde grond is in depot gezet, aan de kant van het fietspad (waardoor het allemaal is begonnen). Alleen lag dat er bij het vorig verslag nog steeds, en sterker, bij het opmaken van dit verslag is daar geen verandering in gekomen. Dat betekent dat in 2023, meer dan 10 jaar na de stortingen in 2012, we deze zaak weer bij de gemeente aanhangig zullen moeten maken.

Hernesseroord

Bomenkap zonder voldoende compensatie

Op 9 mei 2022 hebben we een zienswijze ingediend op het Ontwerp Bestemmingsplan Herontwikkeling Hernesseroord. Met name hebben wij ons gericht op het verwijderen van een groot aantal bomen en struiken, ten behoeve van het bouwen van 333 woningen, verdeeld over een aantal deelgebieden. In de toelichting op het Ontwerp wordt gesteld, dat het plan is opgezet met zoveel mogelijk behoud van de waardevolle bestaande groenstructuur en dat de kwaliteit van het groen door dunning zal verbeteren. In totaal schatten wij dat er ruim 2100 bomen en een jong bos van 1000 elzen zal moeten verdwijnen. Het leek ons moeilijk dit onder het mom van "dunning" te doen. En van een kwaliteitsverbetering spreken, vonden wij ook een verkeerde voorstelling van zaken. Ook de hoogte van de bebouwing baart ons zorgen: tot max. zes woonlagen, of wel zo'n 18 m hoog. Hoogbouw in een bosgebiedje. Zowel landschappelijk als ecologisch (verstoring) ongewenst. NLGO is van mening dat door de bosrand weg te halen en 4-6 laags hoge gebouwen te realiseren, er vanaf de havenkant zeker ook geen kwaliteitsverbetering van de beleefwaarde zal worden bereikt. Ook de toename van het aantal vervoersbewegingen, in de nieuwe woonwijk, onderbouwt de angst dat de belevingswaarde en de natuurwaarden in de knel komen en zullen verdwijnen.

De intrinsieke waarde van het gebied nu is, naar onze mening, dat het een bos biedt voor de bewoners van de oude kern van Middelharnis. Dit wordt in de huidige vorm zeer gewaardeerd en gebruikt. Door de herontwikkeling van het gebied wordt van het bos een park gemaakt, waarin de beleving van de bewoners van de oude kern niet meer tot haar recht komt. Ook is er geen compensatieplan voor zoveel bomen. In 2022 is door NLGO een juridische procedure gestart bij de Raad van State om compensatie van de kap af te dwingen. Omdat de zorg bestond, dat de bomen toch gekapt zouden worden werd ook een procedure bij de Voorzieningenrechter (kort geding) aanhangig gemaakt. Die acties leidden tot gesprekken met de projectontwikkelaar. Deze kwam uiteindelijk met een compensatieplan dat acceptabel leek te zijn. Na verdere gesprekken is er overeenstemming bereikt over dit compensatieplan. Een overeenkomst is getekend tussen beide partijen en de gerechtelijke procedures, die NLGO had gestart, zijn ingetrokken. NLGO is tevreden met het resultaat van deze overeenkomst.

Oostelijke randweg Middelharnis

De Gemeente heeft plannen voor een betere ontsluiting van Middelharnis. Er zijn verschillende scenario's geopperd; scenario 4 lijkt de voorkeur te hebben. Dit gaat grote gevolgen hebben voor 'het groen' op de oostelijke kant van Middelharnis, naast het verlies dat de woningbouw in dat gebied al dreigt te veroorzaken. Naar onze inschatting zullen nog eens ± 2000 bomen moeten worden gekapt.

Op donderdag 22 juni j.l. heeft de Gemeenteraad, met 15 stemmen voor en 14 stemmen tegen, ingestemd met het instellen van een haalbaarheidsonderzoek naar het scenario 4, een oostelijke randweg met kanaalkruising, te Middelharnis.

Op 12 juli 2022 hebben Burgerinitiatief Nieuwe Waterweg en NLGO de Gemeente, in een brief, nadrukkelijk aangegeven dat dit scenario zeer ongewenst is vanwege grote natuur- en landschappelijke schade. Om te voorkomen dat het beoogde haalbaarheidsonderzoek zich vooral richt op de technische en financiële haalbaarheid van het plan is het gezamenlijke verzoek gedaan om binnen het haalbaarheidsonderzoek ook een milieu-effectrapportage (m.e.r.) op te nemen. De uitslag van dit verzoek hebben we eind 2022 nog niet ontvangen.

Aantasting beleving landschap

Op 7 december 2021 hebben we een beroepschrift mede-ondertekend met de Vereniging Buurtschap Oostdijk en Nieuwendijk en Natuurmonumenten tegen het op 22 juni 2021 gewijzigd vastgestelde bestemmingsplan 'Oostdijkseweg 26 Goedereede'. Hierdoor zou het mogelijk zijn een grote woning te bouwen op de hoek Oostdijkseweg / Hofdijksweg, waardoor een waardevol gezicht op het de polder Oude Oostdijk en een waardevolle zichtlijn naar de Toren van Goedereede verloren zou gaan. Een achterliggende reden is dat de woning niet voor eigen gebruik zou worden gebruikt, maar als speculatieobject.

Op 24 december 2021 heeft een advocatenkantoor, namens de Gemeente GO uitstel gevraagd voor de beantwoordingstermijn.

Johannispolder Landgoederen

In oktober verstuurde NLGO een brief naar gemeente, waarin wordt gevraagd hoe de provinciale eisen aan landgoederen worden geborgd bij de in de Johannispolder vergunde landgoederen. Aan het eind van het jaar was nog geen reactie ontvangen.

Zienswijze voorontwerp Heerlijk Haringvliet.

Op 9 Oktober is een zienswijze verstuurd naar Gemeente over het voorontwerp Heerlijk Haringvliet. Kritiek hebben we op het aantal woningen, dat sinds de eerste publicatie van de plannen van 25 naar 50 is gegaan, de aanleg van een zichtlocatie aan het Haringvliet, de stikstofberekeningen, de verkeersbewegingen, openstelling van het natuurgebied ("struinen" in het natuurgebied), en het niet aangeven van maximale grootte van grondoppervlak van hoofdgebouwen.

In de beantwoording door de Gemeente wordt aangegeven dat een aantal van de bezwaren gegrond zijn, dit geeft ons het recht om ook verder in de procedure onze stem te laten horen in dit project.

Zienswijze op natuurvergunning testen van de energieopwekkende "Kitepower" vlieger

Op 22 oktober is een zienswijze verstuurd naar Omgevingsdienst Haaglanden over de aangevraagde natuurvergunning voor de testen van de energieopwekkende "Kitepower" vlieger. De testlocatie Schenkeldijk 1

te Melissant is gelegen nabij het Natura 2000 gebied Grevelingen. Onzes inziens leiden de testen tot ernstige verstoringen. De zienswijze wordt, zo meldt de Omgevingsdiens, betrokken bij het opstellen van het definitieve besluit.

Werkgroep OKRR:

De werkgroep OKRR houdt de vinger aan de pols aangaande toeristische planontwikkelingen op de Kop van het eiland:

Ouddorp Bad Oost.

In 2022 doet de gemeente het onvoorstelbare: het bestemmingsplan Ouddorp Bad Oost wordt opgeknipt in 4 stukken, die elk als reguliere omgevingsvergunningen worden behandeld. De Gemeente vraagt de raad om een verklaring van geen bedenking tegen verlenen van deze omgevingsvergunningen. Het resultaat zou zijn dat er een complex van 45 woningen en een hotel zou verrijzen op een stuk grond met agrarische bestemming! Een brief wordt geschreven in augustus naar gemeente met uitgebreide argumentatie waarom verlening omgevingsvergunning aan 4 deelprojecten indruist tegen goed bestuur, niet voldoet aan stikstofeisen etc. Ook doen we de brief toekomen aan de gemeenteraadsleden. De gemeenteraad gaat toch akkoord. NLGO verzoekt in oktober 2022 de Provincie om intrekking van de stikstofvergunning van Estate Invest voor Ouddorp Bad Oost. De Provincie wijst (in maart 2023) het verzoek om intrekking af. Verdere stappen worden overwogen.

Camping Brouwersdam, Ouddorp.

In December 2022 wordt door NLGO een zienswijze ingediend op omgevingsvergunning voor agrarische schuur omdat wij denken dat het geen agrarische schuur maar een toiletgebouw wordt. Ook wordt een voorlopige voorziening procedure gestart om de bouw te stoppen. Ook doen we in die maand een verzoek tot handhaving op de aantallen kampeermiddelen. Drone foto en diverse meldingen op internet laten stelselmatige overschrijdingen zien. Begin 2023 liepen beide bovenstaande zaken nog, zonder reactie van de gemeente.

Kenniscentrum Zandwallen

In 2022 werden een vijftal aantastingen van zandwallen onder de aandacht gebracht van het Kenniscentrum Zandwallen. Het kenniscentrum neemt uit zorgvuldigheidsoverwegingen contact op met de eigenaren van de zandwallen. Indien nodig wordt overlegd met de gemeente over deze aantastingen. Omdat het hier om particuliere eigenaars gaat, worden de aantastingen in dit verslag niet in detail behandeld.

4. Jaarverslag Plantenwerkgroep 2022.

Dit jaar is de plantenwerkgroep vanaf 25 april van start gegaan. De eerste keer met regen maar de andere keren was het prima weer.

We zijn begonnen bij Dirksland de waterberging bij het Zwarte Gat. De volgende was waterberging het Waternest bij Stad aan het Haringvliet. Daar is ook een gedeelte geïnventariseerd, de gegevens zijn doorgegeven aan het Waterschap.

Zo ook de waterberging in de Westerlose polder bij Goedereede waar vele orchideeën, zoals riet- en bijen- orchis en vele andere bijzondere planten soorten groeien.

In Ouddorp zijn we in het natuur stuk bij de nieuwe begraafplaats de Kleistee aan de slag gegaan. In en rondom de drie poelen is een inventarisatie verricht.

Deze gegevens zijn naar het Zuid-Hollands-Landschap gegaan.

De groep was gemiddeld met vier tot zeven personen.

We zijn zeker op zoek naar nieuwelingen die actief mee willen doen

M vr gr

Clarie Tanis

5. Terreinwerkzaamheden 2022

Wij kunnen weer terugkijken op een zeer bijzonder jaar. Begin 2022 heeft corona ons nog in de greep, maar vanaf half februari mogen de buiten activiteiten weer. Vanaf januari tot half februari is er alleen in kleine groepjes van drie gewerkt. Gelukkig heeft de corona geen negatieve effecten gehad op de motivatie van de vrijwilligers. Ook in dit jaar mogen we weer vier vrijwilligers verwelkomen en zijn er twee gestopt.

Werkdagen

In totaal zijn er vier dagen door de zaterdag werkgroep georganiseerd, steeds op de laatste zaterdag van de maand. De werkgroep "de vliegende brigade" is op 24 maandagen actief geweest waarvan 19 volledig en de rest in een kleine "corona" bezetting. De gemiddelde opkomst op zaterdag is ten opzichte van vorig jaar gedaald naar 12 personen op een actiedag. Voor de maandaggroep is die gelijk gebleven, gemiddeld vijftien vrijwilligers per actiedag. De totale maandag werkgroep bestaat nu uit meer dan 30 "vaste" vrijwilligers. In 2021 is er toch nog voor 1520 uur (1047 vj) aan werk verzet. Het vergelijk met andere jaren is opnieuw erg scheef vanwege de corona maatregelen. Door het inzetten van de Vliegende Brigade is er ruimte ontstaan om ook andere instanties te helpen.

Werkzaamheden

Voor Natuurmonumenten is de poel in het Volgerland opgeknapt, het "lichtje" op de kwade Hoek vrijgemaakt, een Elzenmeet perceel afgezet in het Bunkerbos en gewerkt aan de oevers bij de Scheelhoek. Voor SBB is de poel bij de Vliegers is weer verder open gemaakt en de wilgen aan de Vliegers om en om geknot. Voor het Waterschap zijn de bomen langs het Volgerland aan de Groenedijk op gesnoeid. Verder zijn voor het Zuid-Hollandslandschap zijn de nodige werkzaamheden verricht in de Kleistee, de Koude Grond, en aan de zandwal aan de Doornweg. Voor de gemeente Goeree-Overflakkee zijn de wilgen aan de Krammerweg te Nieuwe Tonge geknot. De drie vlinder Idylles, één in Ouddorp, één in Achthuizen en één in Middelharnis zijn in september gemaaid en gehooïd. Het hooi is afgevoerd door de gemeente. Tussen de werkzaamheden door is er met regelmaat gewerkt in het belevingsbos bij Den Bommel en bij de haven van Oude Tonge, daar zijn de paden gemaaid. Tenslotte zijn er een zestal insecten hotels geplaatst in Oude Tonge, geschonken de het windfonds "de Krammer".

Vergoedingen

Voor de werkzaamheden van de maandaggroep wordt een bedrag per dag gevraagd en voor de zaterdaggroep worden afspraken met instanties gemaakt voor een passende vergoeding. De verzekering voor de vrijwilligers is gedekt bij de vrijwilligersverzekering via de gemeente Goeree Overflakkee en bij "Landschap en Erfgoed Zuid-Holland. Ook dit jaar heeft de vereniging weer vouchers ontvangen van de provincie, het geld is gebruikt voor de aanschaf van veiligheidskleding. Tevens zijn er aanvragen gedaan bij Het windfonds "de Krammer" en het windfonds Goeree Overflakkee. De bijdragen hiervoor zijn besteed aan de verdere verduurzaming van het materiaal. Ook dit jaar zijn er weer vier vrijwilligers geslaagd voor de herhalingscursus motorzaag en vier vrijwilligers voor de vernieuwde opleiding. Ook zijn er vier vrijwilligers geslaagd voor de opleiding bosmaaier.

Aanschaf

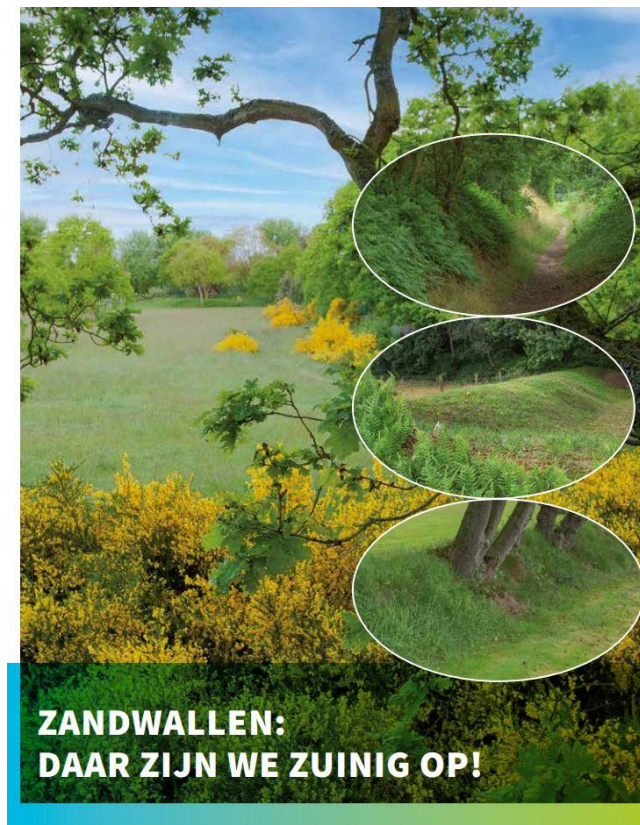
De materialen van de werkgroep worden opgeslagen in een werkkar. Deze wordt door de vrijwilligers naar de locatie gereden. Al geruime tijd blijkt dat de werkkar te klein is geworden. In overleg met het bestuur is besloten over te gaan tot de aanschaf van een kleine betstelauto. Deze auto zal ook worden gebruikt bij overige activiteiten van de vereniging.

We zijn Cees Appel, Kees van t Zelfde en Krijn Tanis weer veel dank verschuldigd voor het perfect bijhouden van de technische hulpmiddelen.

6. Jaarverslag Kenniscentrum Zandwallen 2022

Het kenniscentrum is een werkgroep van de NLGO en bestaat sinds najaar 2021. Het kenniscentrum bestaat uit vijf personen. Twee daarvan kunnen bogen op een langjarige en zeer gedetailleerde kennis van het zandwallengebied.

Het Kenniscentrum trad voor het eerst in maart 2022 naar buiten toen in de Dorpstienden van Ouddorp een brochure werd gepresenteerd die door de gemeente en het Kenniscentrum samen is geschreven en geproduceerd.

gemeente
Goeree-Overflakkee

Deze brochure is daarna huis-aan-huis verspreid met het Eilanden-Nieuws, in Ouddorp, Goedereede en in Havenhoofd. Daarnaast heeft het vijftal van het Kenniscentrum de brochure verspreid onder hoveniers, makelaars, recreatie-ondernemers en de VVV. Gedachte achter de brochure was dat een deel van de aantastingen van het zandwallengebied te maken hebben met een gebrek aan kennis over het unieke karakter van het gebied. Dat is nu deels ondervangen.

In het verlengde van de productie van de gezamenlijke brochure, zijn gemeente en Kenniscentrum tot een regelmatig overleg gekomen. Twee vertegenwoordigers van de werkgroep spreken met een aantal ambtenaren die gaan over cultureel erfgoed en over handhaving. Deze besprekingen werpen in toenemende mate hun vruchten aan.

De hele procesgang van meldingen doen, verzoeken tot handhaving en eventueel een rechtsgang, is in 2022 gestroomlijnd. Want als het moet, stapt het Kenniscentrum naar de Bezwarencommissie van de gemeente om gemeentelijke beslissingen over het toestaan van aantastingen, te bevechten.

Aan de 'lichtere kant' verzorgden we drie rondleidingen op de Kleistee, het hart van het zandwallengebied. Ook adviseerden we een particulier over de inrichting van de zandwal in de voortuin.

In het najaar had het Kenniscentrum uitvoerig overleg met de twee ambtenaren van de provincie Zuid-Holland die het Kroonjuweel Zandwallen in hun portefeuille hebben.

Zandwallen: daar zijn we zuinig op!

In Ouddorp ligt iets unieks: schurvelingen, zandwallen, *hoogtes*. Letterlijk nergens ter wereld zijn er zo veel en zo fraaie exemplaren te bewonderen als op de kop van Goeree.

Om ze te kunnen waarderen is het nodig dat we zandwallen herkennen en begrijpen. Een glooiing in het landschap, een langgerekte aarden wal of een soort dijk langs een akker, we zouden er zo aan voorbij kunnen lopen. Maar dan missen we wel wat bijzonders.

Wat zijn zandwallen?

Ouddorp lag duizend jaar geleden op een strandvlakte. De wind had vrij spel, de grond was arm door een tekort aan voedsel en water en het leven was hard. Boeren maakten om hun akkers, hameeten, een grondwalleke van 1 tot 1,5 meter hoog, met aan weerszijden een greppel en doornige struiken op de kruin: *schurvelingen*. Simpel en doeltreffend: ze hielden de dieren binnen en het zand buiten.

Later, van grofweg 1850 tot 1950, groeven de boeren met schop en kruiwagen de zandgrond van de hameeten af om dichterbij het grondwater te komen. Dat zand kwam op de schurvelingen en zo ontstonden zandwallen, in de streek ook wel *hoogtes* genoemd. Een zandwal is hoger en breder dan een schurveling. Vanaf 1950 tot nu zijn er, vaak machinaal, nog nieuwe zandwallen gemaakt, bijvoorbeeld als erfafscheiding langs de weg, of tussen twee tuinen.

Met schop en kruiwagen

Op de Ring van Ouddorp staat 'De uitmijnende man', een brons beeld van het echtpaar Bremers. Een arbeider, een schop, een kruiwagen en heel hard werken: zo is een groot deel van het zandwallengebied ontstaan.

In de greppels aan weerszijden van de schurvelingen werden vaak elzen geplant, meestal zwarte els.

De mooiste voorbeelden van een zogeheten *elzenmeet* zijn in Ouddorp te vinden in het Bunkerbos van Natuurmonumenten, aan de Hofdijksweg, en op het terrein van de NTKC-camping, aan de Klinkerweg.

Schurvelingen en zandwallen bestaan van oudsher uit arme grond, duinzand. Hierop groeiden planten die bestand waren tegen de droogte, de wind en het gebrek aan voeding. De vegetatie op de zandwallen werd vaak kort gehouden door begrazing met een geit. Later groeiden er ook houtachtige soorten op de zandwal zoals meidoorn en hier en daar een eik. Aan de noord- en oostkant van de wallen kwam soms eikvaren op.

Het Mannenpad, met eikvaren op de zandwallen.

In het landschap waren de zandwallen goed zichtbaar. Doordat de akkers vaak aan drie kanten waren omgeven door de wallen, ontstonden er vanaf de open zijden fraaie doorkijkjes de akkers op. De open ruimte tussen de zandwallen noemen we *kamers*. Die indeling van het landschap in kamers en de onderlinge samenhang maakt het zandwallengebied juist zo uniek.

Vlindertelgegevens Goeree-Overflakkee en Schouwen-Duiveland Seizoen 2022

Dagpauwoog Foto Jan Meerman

Februari2023
Rob Rossel
Jan Meerman

Inleiding.

Gaat de vlinderstand in ons land achteruit? En zo ja en hoe komt dat dan? Worden er in het noorden minder vlinders waargenomen dan in het zuiden? Om dit soort vragen te kunnen beantwoorden, is De Vlinderstichting in 1990 samen met het Centraal Bureau voor de Statistiek gestart met het meetnet (dag)vlinders en in 2012 het meetnet nachtvlinders. Deze meetnetten vormen samen het Landelijk Meetprogramma en zijn onderdeel van het Netwerk Ecologische Monitoring, het NEM.

Overal in Nederland land zijn routes uitgezet, die overal op dezelfde manier worden geteld. Elke week tellen vrijwilligers welke soorten er voorkomen en in welke aantallen. Voor het meetnet vlinders zijn dat jaarlijks ruim 1000 routes waarvan 16 in ons gebied liggen. Nachtvlinders worden niet geteld met een route, maar met een val met vaste maten en een lamp op een vaste plek.

Dit meetnet is niet het enige initiatief dat doet aan vlindermonitoring. De Land- en Tuinbouw Organisatie Nederland Noord (LTO-Noord), Boer en Natuur en de Vlinderstichting hebben onder de noemer Boeren Insecten Monitoring Agrarische Gebieden (BIMAG) gezamenlijk een programma opgezet om boeren zelf (dag- en nacht)vlinders te laten monitoren in het agrarisch gebied. Het verschil met het meetnet dagvlinders is dat het meetnet zich vooral richt op natuur(lijke) gebieden, terwijl de BIMAG zich richt op het agrarisch landschap.

Dankzij deze initiatieven weten we nu, met cijfers onderbouwd, dat sinds 1990 de Nederlandse vlinderstand maar liefst met 40% is afgenomen. Kijkend naar oudere gegevens weten we dat de achteruitgang sinds 1950 wel eens 75% kan zijn.

Veel belangrijker dan hoe groot die achteruitgang precies is, is wat de oorzaken van die achteruitgang zijn en uiteraard hoe we deze trend om kunnen buigen. Duidelijk is dat de afname veruit het grootst is in het agrarisch gebied. Dat is niet vreemd: de stapeling van invloeden van schaalvergroting, stikstof en de vele bestrijdingsmiddelen wordt steeds beter zichtbaar.

Maar de oorzaken van achteruitgang zijn complex. Onze duinen bijvoorbeeld zijn ook veel armer geworden als gevolg van..... het door ziektes ineensstorten van de konijnenstand! Het graas en graaf gedrag van de konijnen hield de duinen open waardoor kruidachtige planten konden floreren. Met het vrijwel verdwijnen van de konijnen, tesamen met een toenemende stikstof depositie zijn de duinen verzuurd, de kruiden en bloemen verdwenen en daarmee dus ook de vlinders.

Klimaatveranderingen spelen uiteraard ook een belangrijke rol. De toenemende temperaturen zorgen er enerzijds voor dat zuidelijke soorten zich naar het noorden uit kunnen breiden, denk maar aan het toenemend aantal waarnemingen van de koninginpage. Maar toenemende temperaturen kunnen er ook toe leiden dat sommige soorten een extra generatie produceren. Die extra generatie kan zich evenwel niet altijd voltooien waardoor de eieren/rupsen/vlinders die normaal gesproken zouden overwinteren, dat niet halen en waarmee die hele extra generatie in feite een verloren generatie wordt.

Klimaatverandering leidt ook tot onregelmatige regenval en de extreem droge zomers van de afgelopen jaren liggen ons allemaal vers in het geheugen. Hoge temperaturen zijn één ding maar als de nectar en voedselplanten verdrogen is het gauw bekeken voor de vlinders.

Al met al staan onze vlinders flink onder druk. Onze monitoring inspanningen dienen er toe om dat te registreren en om vervolgens oplossingen te onderbouwen zoals aangepast beheer van onze bossen, duinen, bermen en tuinen. Dus namens de vlinderstichting en de natuur in Nederland bedankt voor ieders inzet en op naar een nieuw seizoen!

Telverslag 2022.

Afgelopen jaar werd allereerst gekenmerkt door een einde aan de COVID-19 restricties zoals we die in 2020 en 2021 hadden. De natuur ingaan is een mooi iets, maar het sociale aspect telt ook mee! Zo konden we op 24 maart 2022 weer als werkgroep bijeenkomen in Sommelsdijk. Ook de Landelijke vlinderdag in Wageningen van zaterdag 5 maart en de landelijke tellersdag in Culemborg van woensdag 19 oktober 2022 kon door een paar van onze leden bezocht worden.

Wat de natuur betreft, de winter van 2021/2022 mocht de naam “winter” eigenlijk niet dragen, met als gevolg dat al vroeg in het jaar soorten als citroentje, dagpauwoog, atalanta en kleine vos waargenomen werden. De voorjaars-generatie tellingen gaven dan ook een vrij rooskleurig beeld te zien. Dat veranderde al snel toen het voorjaar overging in een hete en vooral droge zomer. De zomer was recordzonnig, en niet eerder deze eeuw was het zo droog als 2022.

Nectarplanten en voedselplanten voor de rupsen leden duidelijk onder deze droogte en de zomerpiek was dan ook de laagste in de 5 jaar van onze tellingen. En in de nazomer verdwenen een aantal normaal gesproken algemene soorten vrijwel uit het beeld. Het schijnt dat een aantal soorten die als vlinder overwinteren al vroeg een overwinteringsplekje hebben gezocht, wat mogelijk een goede strategie lijkt maar hoe dat echt uitpakt zullen onze tellingen van dit voorjaar uit moeten wijzen.

Elk jaar is dus anders en ook de soorten die we tellen zijn aan veranderingen onderhevig. Soorten als de argusvlinder en het koevinkje bijvoorbeeld zijn afgelopen jaar niet geteld, daar staat tegenover dat het scheefbloemwitje een nieuweling is op onze lijsten. De laatste soort is ongetwijfeld algemener dan uit onze cijfers blijkt en zodra we de toch wel lastige determinatie beter onder de knie hebben, mogen we verwachten dat we deze soort vaker kunnen melden.

Een soort die het ook goed heeft gedaan en ogenschijnlijk redelijk bestand was tegen de droogte is het bont zandoogje. Deze “bos”vlinder kan nu overal verwacht worden zolang er maar wat bomen staan. Zoals te zien is op de onderstaande kaartjes komt het bont zandoogje de laatste tijd behoorlijk verspreid over Nederland voor (Figuur 1).

Figuur 1. Uitbreiding van het areaal bij het Bont Zandoogje

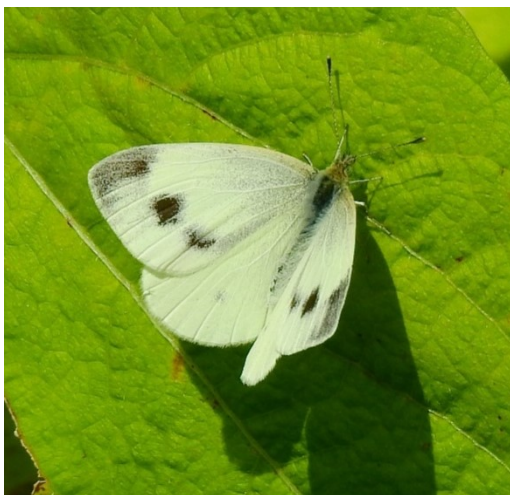
Deze vlinder komt zowel in het bos als ook in het veld voor. Het blijkt hier te gaan om twee verschillende typen. Het veldtype is ondernemender en oriënteert zich ook anders. Ze zijn erg territoriaal en tijdens het tellen zie je vaak twee mannetjes om elkaar heen draaien. (Bron: De Vlinderstichting (NDFF))

Koninginnepages deden het in 2022 ook goed maar werden evenwel niet op onze routes geteld.

Van de dagvliegende nachtvlinders werd de kolibrievlinder in grotere aantallen waargenomen dan ooit tevoren, maar evenwel slechts zelden op onze routes.

Het blijft uitzien naar soorten die weliswaar niet algemeen zijn maar landelijk toch min of meer in de lift zitten. Dit zijn naast de koninginpage en het scheefbloemwitje bijvoorbeeld de rouwmantel, grote vos, keizersmantel en het kaasjeskruidkopje. De laatste is inmiddels vrij algemeen in Zeeuws Vlaanderen en is in 2022 voor het eerst sinds bijna een eeuw weer op Schouwen Duiveland waargenomen.

Een soort die we waarschijnlijk over het hoofd zien is de eikenpage. Deze kleine vlinder uit de “blauwtjes” familie verblijft meestal hoog in de bomen en komt zelden op bloemen af. Toch kunnen ze soms gezien worden op plaatsen waar veel “zoetigheid” van bladluizen op bladeren ligt.

Figuur 2. Scheefbloemwitje. Foto Jan Meerman

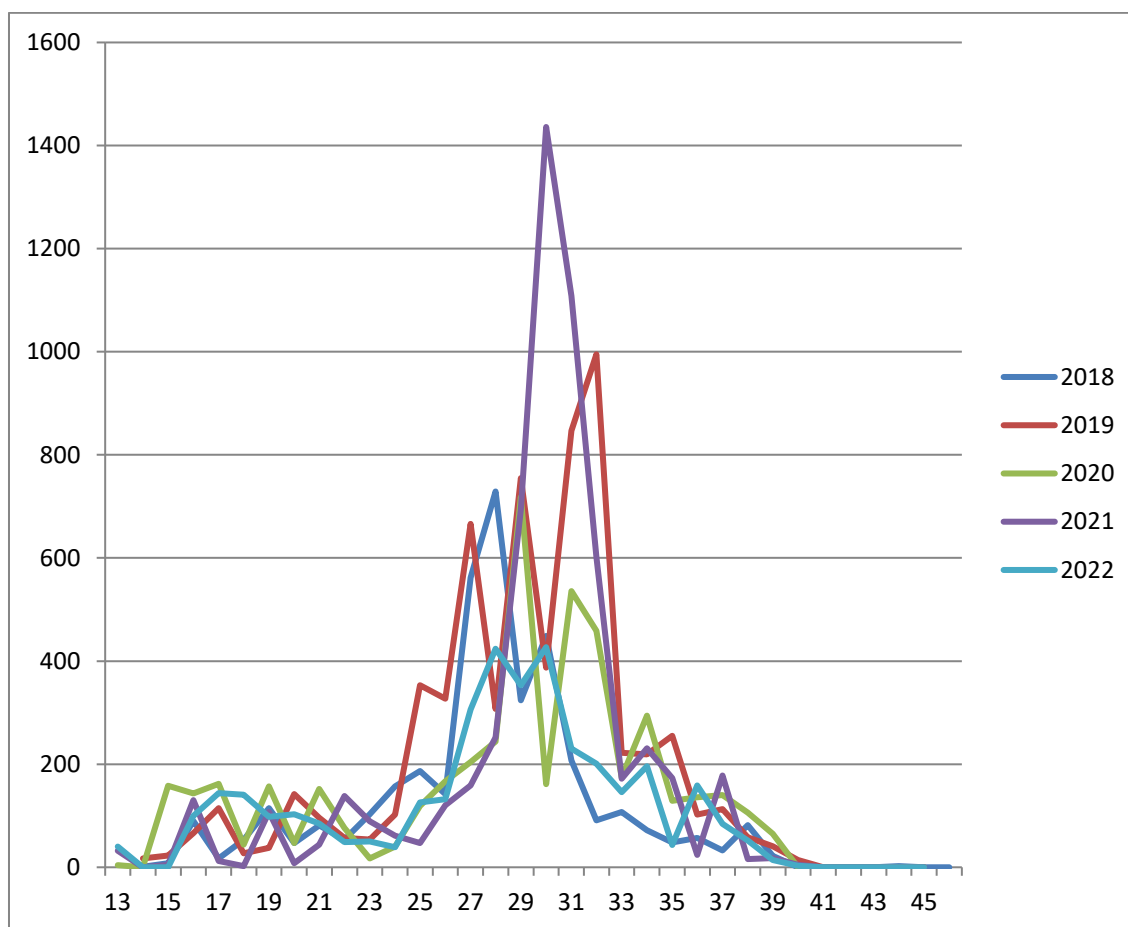
Figuur 3. Eikenpage. Foto Jan Meerman

De routes zijn ongeveer om de 10 dagen gelopen waarbij alle dagvlinders geteld zijn. Op een zestal routes zijn ook de dagactieve nachtvlinders en op 2 routes de hommels geteld. Dit jaar is ook voor het vierde jaar meegedaan met het nachtvlindermeetnet op één locatie.

De routes op Goeree-Overflakkee en Schouwen-Duivenland

Figuur 4. Verspreiding van de monitoring routes over Goeree Overflakkee en Schouwen Duiveland.

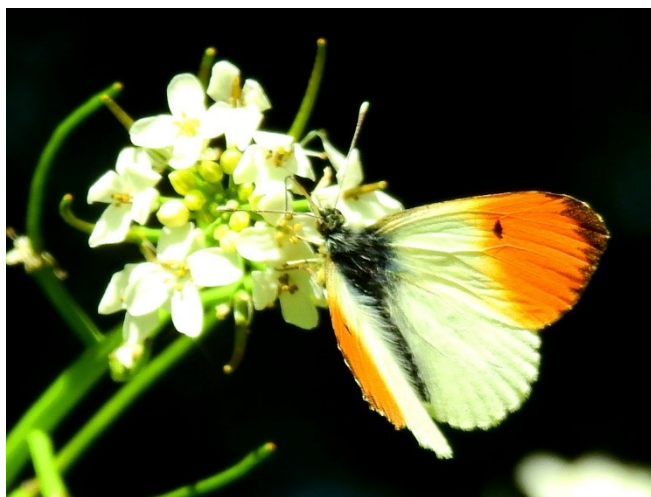

Figuur 5. Getelde vlinders per week sinds 2018

De piek van de getelde vlinders was van half juli tot half augustus en viel iets vroeger dan de piek van 2021. In deze vier weken werd 66% van alle vlinders geteld. De grafiek geeft natuurlijk alleen het aantal getelde vlinders weer, helemaal eerlijk is dit niet want het aantal getelde vlinders per jaar is ook afhankelijk van het aantal gelopen routes en van het aantal keer dat er per route gelopen is, daarom is het aantal vlinders per gelopen kilometer misschien wel zo interessant, en tabel 1 geeft wel aan dat 2022 ondanks de matige piek in figuur 2, toch zo slecht nog niet was.

Tabel 1. Aantal vlinders per gelopen kilometer sinds 2018

	2018	2019	2020	2021	2022
vlinders	3840	6398	4652	5914	3745
gelopen kilometers	109,3	127,0	139,8	121,4	107,9
vlinders per kilometer	35	50	33	49	34

Figuur 6. Oranjetipje. Foto Jan Meerman

Figuur 7. Koevinkje. Foto Jan Meerman

Tabel 2. Getelde vlinders per soort voor alle routes sinds 2018

Soort	2018	2019	2020	2021	2022
citroenvlinder	66	184	156	137	114
dagpauwoog	98	109	178	230	220
klein geaderd witje	226	278	412	235	241
klein koolwitje	239	607	1013	556	389
groot koolwitje	288	191	161	69	81
kleine vuurvinder	47	89	55	69	63
hooibeestje	211	164	183	299	223
icarusblauwtje	412	440	380	418	321
bruin blauwtje	100	281	178	101	103
bruin zandoogje	1075	1387	502	1426	797
oranje zandoogje	674	1079	877	1546	520
koevinkje	20	25	5	7	0
zwartsprietdikkopje	12	31	31	111	148
bont zandoogje	186	94	84	66	188
gehakkelde aurelia	8	20	7	6	8
boomblauwtje	11	51	45	6	3
atalanta	76	624	251	445	127
oranjetipje	27	18	71	48	41
kleine vos	22	20	13	96	93
heivlinder	4	2	0	0	0
keizersmantel	1	0	0	0	0
oranje luzernevlinder	3	30	1	1	11
landkaartje	12	16	32	12	25
distelvlinder	22	650	2	14	17
kleine parelmoervlinder	1	0	5	0	0
groot dikkopje	1	8	8	9	11
grote vos	0	0	1	0	0
gele luzernevlinder	0	0	1	0	0
koninginnenpage				2	0
argusvlinder				5	0
scheefbloemwitje					1
totalen	3842	6398	4652	5914	3745

Tabel 3. Totaal getelde dagactieve nachtvlinders per soort

Soort	2018	2019	2020	2021	2022
gamma-uil	63	63	83	47	35
sint-jansvlinder	8	4	41	93	64
sint-jacobsvlinder	5	6	15	17	5
kolibrievlinder		1	1		6
bruine daguil		5		11	8
metaalvlinder	1				1
zuringspanner			16	10	4
mi-vlinder				2	
Totalen:	77	79	156	180	123

Routes

In het hier na volgend overzicht wordt per route aangegeven wat er geteld is. Daar waar nodig is wordt dit nog verder uitgesplitst. Het is soms moeilijk om aan de hand van de tellingen per route een commentaar te geven. De aantallen zijn mede afhankelijk van het aantal keren dat er is waargenomen maar ook wanneer gedurende het seizoen. Dit is ieder jaar weer anders. Door de grote getallen waarnemingen is de vlinderstichting in samenwerking met het CBS echter wel in staat om de trends te berekenen.

Route 1: Nieuwendijk

Beheer: Natuurmonumenten
Habitat: grasdijk met bijzondere planten, jaarlijks gemaaid.
Routecode: V2392
Teller: Rob Rossel

De route had een goed begin in 2017, de dijk werd toen pas heel laat gemaaid. In 2018 en 2019 is een groot gedeelte van de Nieuwendijk gemaaid net voordat de kruisdistel ging bloeien. Dit was heel jammer omdat deze distels een enorme bron van nectar zijn. De terugval in vlinders is duidelijk te zien in de getelde hoeveelheden. In 2020 is er ook wat meer rekening gehouden met de bloei en bloembezoekers door de dijk in gedeelten te maaien. De achterliggende gedachte van dit maaibeheer is dat NM de dijk verder wil verschraken om een botanische grotere waarde te verkrijgen. De heivlinder in 2018 was een onverwachte vlinder. Waarschijnlijk is deze door het gebrek aan nectar elders gaan zwerven. De droogte, de aanhoudende straffe wind plus het niet optimale maaibeleid zorgden ook in 2022 voor een heel matig resultaat. De enige soort die het een beetje goed deed was het oranje zandoogje.

Soort	2017	2018	2019	2020	2021	2022
atalanta	6		2		1	
bont zandoogje	12	49				
boomblauwtje			1	1		
bruin blauwtje	23	3	14	7	3	8
bruin zandoogje	751	242	506	102	177	65
citroenvlinder	5	1	2	2	1	6
dagpauwoog	18	11	2	4	2	27
distelvlinder	2	3	32		1	
groot koolwitje	6	10	4	9	1	1
heivlinder		1				
hooibeestje	27	7	9	10	4	7
icarusblauwtje	425	103	70	93	55	97
klein geaderd witje	7	29	13	7	1	4
klein koolwitje	29	19	23	76	16	17
kleine vos	301	9	2	6	8	16
kleine vuurvlinder	11	9	13	4	3	10
koevinkje			1		1	
oranje luzernevlinder			3			
oranje zandoogje	188	31	94	105	85	149
oranjetipje	2	2		2	1	
zwartsprietdikkopje	29	7	6	6	6	7
Totalen:	1842	536	797	434	366	414

Er is naast de dagvlinders ook gekeken naar de dagactieve nachtvlinders.

Soort	2018	2019	2020	2021	2022
bruine daguil		5		1	
gamma uil	61	18	13	14	3
kolibrievlinder		1	1		3
metaalvlinder	1				
sint-jacobsvlinder	2	3	13	5	
sint-jansvlinder	7	1	9	23	18
Totalen:	71	28	36	43	24

In totaal werden er in 2019 en 2020 aanmerkelijk minder dagactieve nachtvlinders geteld als in 2018 toen er nog 71 vlinders geteld werden. De sint-jansvlinder wordt op deze route redelijk veel gezien.

Tevens is er in 2018 een begin gemaakt met de telling van de hommels. In 2019 is dit vanaf het begin ter hand genomen. Door het maaien zijn er toch veel bloeiende planten verdwenen en de aantallen zijn laag. Wel is er aan de zuidzijde van de Nieuwendijk gezocht naar de knautiabij. Een van de meer dan 350 soorten wilde bijen. Deze is niet door mij aangetroffen. Wel heb ik hier de hommels geteld die op de bloemen zaten. Deze hommels zijn echter niet meegenomen in onderstaande tabel. Ook in 2022 was er door gebrek aan bloeiende planten weinig te halen voor de hommels. Oorzaak van de tegenvallende resultaten zijn zowel de droogte als het maaibeleid.

Soort	2019	2020	2021	2022
aardhommel	11	2	3	
aardhommel-complex	51	42	73	52
akkerhommel	25	9	16	2
gewone koekoekshommel	0	0	2	3
hommel onbekend	77	51	32	5
steenhommel	76	46	87	30
tuinhommel	0	0	0	
tweekleurige koekoekshommel	0	1	0	
weidehommel	7	2	0	
Totalen	247	153	213	92

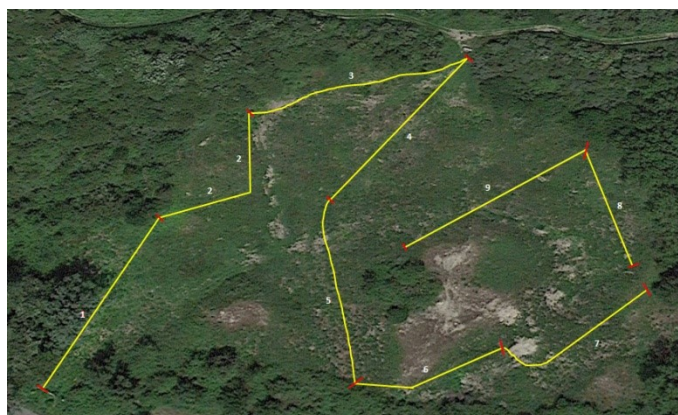
Route 2: 't Hôôd

Beheer: Natuurmonumenten

Habitat: duingrasland omgeven door bomen

Routecode: V2391

Teller: Rob Rossel

Soort	2017	2018	2019	2020	2021	2022
atalanta	3		2			1
bont zandoogje	5	2	1	2		6
bruin blauwtje	2	6	14	2		2
bruin zandoogje	36	47	40		12	
citroenvlinder	23	12	21	14	2	8
dagpauwoog	21	13	4	9		10
distelvlinder			16			
groot koolwitje	8	8	4	6	12	3
hooibeestje	16	8	1	4	3	1
icarusblauwtje	28	21	12	11	5	3
klein geaderd witje	18	7	1	97	4	1
klein koolwitje	56	24	84		2	34
kleine vos	4					
kleine vuurvlinder	7	8	7	6	3	1
koevinkje	1	1	1		3	
oranje luzernevlinder	1		3			
oranje zandoogje	44	48	104	46	7	20
oranjetipje	5					1
zwartsprietdikkopje	4	1			1	1
boomblauwtje				1		
kleine parelmoervlinder				2		
scheefbloemwitje						1
Totalen:	282	206	315	214	54	93

Een leuke waarneming waren de twee kleine parelmoervlinders in 2020. In 2021 is deze route door omstandigheden weinig gelopen. In 2022 zijn de resultaten ook teleurstellend dit vooral door de kurkdroge omstandigheden. Bloeiende planten waren nauwelijks aanwezig.

Er is naast de dagvlinders ook gekeken naar de dagactieve nachtvlinders.

Soort	2018	2019	2020	2021	2022
gamma uil	22	6	10	1	
sint-jacobsvlinder		5	2	1	
kolibrievlinder					2
sint-jansvlinder		1	1		
Totalen:	22	12	13	2	2

Route 3: Scheelhoek

Beheer: Natuurmonumenten

Habitat: bospad en droog grasland

Routecode: V2445

Teller: Aart de Glopper

Soort	2017	2018	2019	2020	2021	2022
atalanta	122	11	50	64	54	27
bont zandoogje	30	52	21	8	5	66
bruin blauwtje	360	23	134	62	15	3
bruin zandoogje	24	65	28	13	6	1
dagpauwoog	94	32	25	34	32	9
distelvlinder			5			
gehakkelde aurelia	14	3	6		2	4
groot koolwitje	6	68	28	5	5	18
hooibeestje	10	6		1		1
icarusblauwtje	14	9		1		1
klein geaderd witje	109	139	144	211	101	133
klein koolwitje	95	29	75	79	57	54
kleine vos	1					4
kleine vuurvliinder	28	8	4	4	3	32
koevinkje			3			
landkaartje	7	6	4			
oranje zandoogje	47	17	57	38	11	48
oranjetipje	30	16	15	31	32	19
citroenvlinder	39	28	57	37	60	37
boomblauwtje				2	2	
Totalen:	1030	512	656	590	385	457

Opmerkelijk is hier het hoge aantal bruine blauwtjes in de eerste paar jaar. Inmiddels is de soort daar vrijwel verdwenen. Het vrijwel ontbreken van het hooibeestje en icarusblauwtje is ook opmerkelijk. Ook de lage hoeveelheid distelvlinders valt op in vergelijking met andere route's. Het bonte zandoogje is algemeen wat past in de boomrijke karakter van deze route. Het is een heel mooie route met redelijk wat reliëf in de begroeiing maar ook in het terrein. Dit is voor vlinders van groot belang omdat ze bij grote warmte voldoende schuilplaatsen kunnen vinden. Helaas is er een paar jaar geleden een BMX-route over dezelfde paden gelegd waardoor het lopen van de route niet meer aangenaam is en soms ronduit gevaarlijk. Opvallend is de grote afname van het bruin blauwtje. We zullen dit jaar deze soort extra volgen om te kijken wat de oorzaak hiervan zou kunnen zijn.

Route 4: **Preekhil**

Beheer: Waterschap Zuid-Hollandse Delta

Habitat: dijk jaarlijks gemaaid

Routecode: V2446

Teller: Leo Huijsen

Soort	2017	2018	2019	2020	2021	2022
atalanta	18	5	5	18	14	2
bont zandoogje	6	4	7		6	
boomblauwtje		12	29	28	1	
bruin blauwtje	44	2				
bruin zandoogje	327	109	280	172	515	
citroenvlinder	1	8	2	6	19	6
dagpauwoog	8	3	4	4	11	3
distelvlinder	7	3	185			
groot dikkopje			1		2	
groot koolwitje	5	3	13	53	25	
hooibeestje	90	19	17	34	9	
icarusblauwtje	70	44	97	29	67	
klein geaderd witje	3	37		5	2	
klein koolwitje	20	20	43	70	42	2
kleine vos	9	4		2	4	
kleine vuurvlinder	12	9	27	4	12	
koevinkje			15		1	
landkaartje		2				
oranje luzernevlinder	3	1	2			
oranje zandoogje	497	228	509	398	1127	
oranjetipje	2				1	5
Totalen:	1122	513	1236	823	1858	18

In 2017 is er na week 30 gemaaid wat een duidelijke achteruitgang geeft van het aantal getelde vlinders. In 2018 is er in deze periode door omstandigheden niet geteld. In 2019 is er weer flink geteld op deze route wat zich dan ook gelijk vertaalt in hogere aantallen. Ook in 2020 is hier weer flink geteld. Opvallend waren de grote aantallen bruine en oranje zandoogjes. Leo was één van de actiefste lopers, maar in 2022 heeft hij helaas door omstandigheden na een tweetal keer niet meer kunnen tellen.

Route 7: Oostduinen

Beheer: Natuurmonumenten
Habitat: droog duingrasland
Routecode: V2607
Teller: Jan Baks

Soort	2018	2019	2020	2021	2022
atalanta	2	1	7	15	2
bont zandoogje	1	1	3	11	5
bruin blauwtje		16	5	22	
bruin zandoogje	221	201	82	241	123
citroenvlinder	1	4	2	4	2
dagpauwoog	2	4	10	13	12
distelvlinder	2	20		2	
groot dikkopje		7			
groot koolwitje	18	4	11		
heivlinder	3	2			
hooibeestje	24	24	14	56	25
icarusblauwtje	145	69	56	228	26
klein koolwitje	6	14	63	42	8
kleine vos	3		1	5	4
kleine vuurvlinder	3	8	10	27	3
oranje luzernevlinder		4			
oranje zandoogje	30	66	54	109	72
zwartsprietdikkopje		4	4	10	11
koevinkje			2		
gehakkelde aurelia			1		
oranjetipje			1		
boomblauwtje			2		
kleine parelmoervlinder			3		
klein geaderd witje				1	2
koninginnenpage				2	
Totalen:	461	449	331	788	295

De route is pas later in 2018 opgestart. Hier is de heivlinder 5 keer waargenomen. Helaas is die na 2019 niet meer geteld maar het is te hopen dat hij niet echt verdwenen is maar gewoon niet op de route aanwezig is. Het is een moeilijk te tellen soort omdat die altijd zo gaat zitten dat er geen slagschaduw is. Dit is een vrij stabiele route met regelmatig soorten die toegevoegd worden aan de lijst.

Er is naast de dagvlinders ook gekeken naar de dagactieve nachtvlinders.

Soort	2019	2020	2021	2022
gamma uil		1	2	1
sint-jacobsvlinder			4	2
sint-Jansvlinder		19	58	35
zuringspanner		16	2	4
kolibrievlinder				1
metaalvlinder				1
Totalen:		36	66	44

Route 8:de Enden

Beheer: Natuurmonumenten
Habitat: duinpad en duingrasland
Routecode: V2606
Tellers: Jaap Braber

Soort	2018	2019	2020	2021	2022
atalanta	5	25	41	22	15
bont zandoogje	10	11	12	15	13
boomblauwtje	7	6	8	1	2
bruin blauwtje	2	24	11	1	8
bruin zandoogje	38	89	32	41	63
citroenvlinder	6	47	51	27	45
dagpauwoog	2	19	22		19
distelvlinder		38		2	2
gehakkelde aurelia	2	1	1	1	
hooibeestje	26	13	10	10	16
icarusblauwtje	1	18	12	11	2
klein geaderd witje	47	73	84	47	74
klein koolwitje	43	114	285	201	126
kleine vos		1		1	
kleine vuurvlinder		11	23		12
koevinkje	3		2	8	
landkaartje	1				
oranje zandoogje	8	64	46	50	27
oranjetipje		2	8	3	9
gele luzernevlinder			1		
argusvlinder				4	
Totalen:	201	556	649	445	433

De route is pas later in 2018 opgestart. Het is een duidelijke duinroute met mooie aantallen citroenvlinders. Opmerkelijk is dat de heivlinder hier niet geteld wordt. Het ligt hemelsbreed minder dan twee kilometer van de Oostduinen. Wellicht dat de Oostduinen route toch wat meer open plekken heeft. Maar wederom; de heivlinder is een soort die gemakkelijk gemist wordt. In 2020 een mooie waarneming van de gele luzernevlinder en in 2021 zowaar vier argusvlinders. Helaas is deze soort, die het landelijk heel slecht doet, dit jaar niet meer waargenomen.

Route 10: Stadse Bos

Beheer: Gemeente Goeree-Overflakkee

Habitat: bosrand

Routecode: V2587

Tellers: Jos van Stralen

Soort	2018	2019	2020	2021	2022
atalanta	23	25	35	10	6
bont zandoogje	39	21	24		18
boomblauwtje	4	5	3	2	1
bruin zandoogje	10	6			
citroenvlinder		9	5	4	
dagpauwoog	29	10	16	12	6
distelvlinder	9	43		1	
gehakkelde aurelia		1	1		
groot koolwitje	95	43	24	7	18
hooibeestje	6	7	6	3	2
icarusblauwtje	5	1	3		
klein koolwitje	22	11	40		11
kleine vos		7	1	1	14
landkaartje	5				
oranje zandoogje		2			
klein geaderd witje			4	16	
kleine vuurvlinder					1
Totalen:	247	191	162	56	77

De route is pas later in 2018 opgestart. Dit is overigens de enige route die binnen het dorp ligt en geen natuurgebied is. Het bestaat uit een dorppark met hieromheen de route. Zoals te verwachten viel doet het bont zandoogje het in deze boomrijke omgeving. In 2022 was de kleine vos opvallend goed vertegenwoordigd. Een "nieuwe" soort op deze route is de kleine vuurvlinder waaruit maar weer eens blijkt dat je altijd op wat nieuws moet rekenen.

Route 11: Vliegers vlinders algemeen

Beheer: Gemeente Goeree-Overflakkee en SBB

Habitat: kreekoever

Routecode: V2782

Teller: Cor Tanis

Soort	2019	2020	2021	2022
atalanta	432	61	161	13
bont zandoogje	17	11	14	17
boomblauwtje	1			
bruin blauwtje	7	4		3
bruin zandoogje	6	6	6	4
citroenvlinder	1	3	4	4
dagpauwoog	12	18	34	15
distelvlinder	177		5	2
gehakkelde aurelia	7	3		2
groot koolwitje	3	8		2
hooibeestje	6	9	7	8
icarusblauwtje	16	24	5	17
klein geaderd witje	13	13	12	2
klein koolwitje	47	78	42	17
kleine vos	3	1	37	4
kleine vuurvlinder	1		2	
landkaartje	10	7		1
oranje luzernevlinder	8			1
oranje zandoogje	23	2	9	3
zwartsprietdikkopje	1			
oranjetipje		5	2	1
groot dikkopje			2	
Totalen:	791	253	343	116

Cor is in 2019 begonnen als teller op twee routes net buiten Middelharnis. Omdat hij in het verleden ook al veel geteld had resulteert dit gelijk in veel vlinders. De atalanta en de distelvlinder springen er uit met hoge aantallen. Vanaf 2020 werd er het gehele jaar geteld waardoor ook de oranjetipjes in het voorjaar zijn geteld en als soort in de route opgenomen. Het is een duidelijke bosroute met bonte zandoogjes maar weinig andere zandoogjes.

Er is naast de dagvlinders ook gekeken naar de dagactieve nachtvlinders.

Soort	2019	2020	2021	2022
gamma uil	7	17	11	8
sint-jansvlinder	1			4
Totalen:	8	17	11	12

Route 12: Zuid-Kreek vlinders algemeen

Beheer: Gemeente Goeree Overflakkee

Habitat: kreekoever

Routecode: V2783

Teller: Cor Tanis

Soort	2019	2020	2021	2022
atalanta	4	6	17	
bruin blauwtje	2			1
bruin zandoogje	9	4		1
dagpauwoog	3		9	6
distelvlinder	18		2	
hooibeestje	12	53	16	31
icarusblauwtje	24	44		21
klein koolwitje	6	16	5	2
kleine vos	2		12	3
oranje luzernevlinder	4	1		
oranje zandoogje	2	2	1	2
zwartsprietdikkopje	1			
klein geaderd witje		2	1	1
groot koolwitje		4	3	
landkaartje		1		
Totalen:	87	133	66	68

Deze mooie route voert langs de kreek met mooie orchideeën. Ook de vlinders zijn rijk aanwezig maar duidelijk minder dan de route bij de Vliegers. Dit is overigens een kort route van zeven segmenten. Deze route is later in 2019 begonnen. Inmiddels is het terrein behoorlijk verruigd door opslag van bomen en is het aantal vlinders afgenomen. Heel jammer vooral omdat het naast de vlinders ook botanisch een interessant stuk was.

Er is naast de dagvlinders ook gekeken naar de dagactieve nachtvlinders.

Soort	2019	2020	2021	2022
gamma uil	32	37	1	9
sint-jacobsvlinder			6	1
sint-jansvlinder	1	12	7	3
Totalen:	33	49	14	13

Route 13: Herkingse Bos

Beheer: SBB

Habitat: bosranden en grasveld

Routecode: V2789

Teller: Jaco Costerus

Soort	2019	2020	2021	2022
atalanta	33	13	25	11
bont zandoogje	8	19	12	25
bruin blauwtje	18	85	21	17
bruin zandoogje	83	40	17	12
distelvlinder	63	2	1	1
gehakkelde aurelia	1		2	2
groot koolwitje	14	30	11	29
hooibeestje	7	27	25	17
icarusblauwtje	24	47	10	9
klein geaderd witje	21	71	42	13
klein koolwitje	17	137	32	22
oranje zandoogje	46	90	4	50
zwartsprietdikkopje	15	12	10	
citroenvlinder		12	16	5
dagpauwoog		32	43	59
kleine vuurvlinder		1	2	
oranjetipje		12	7	5
kleine vos		2	8	8
landkaartje		24	11	24
groot dikkopje		8		1
grote vos		1		
Totalen:	350	665	299	310

Jaco is in de loop van 2019 begonnen als teller in het Herkingse Bos. We kunnen hem ook wel Arendsoog noemen. Zelfs een stilzittend bruin blauwtje weet die op 10 meter afstand te spotten maar ook nog eens te herkennen. Door slootbeheer kan de route soms tijdelijk niet meer te belopen zijn. Opvallend zijn de aantallen landkaartjes op deze route. De laatste jaren blijven zowel het icarus- als het bruinblauwtje achter in de tellingen.

Er is naast de dagvlinders ook gekeken naar de dagactieve nachtvlinders.

Soort	2019	2020
gamma uil	2	5
Totalen:	2	5

Route 14: Kwade Hoek algemeen

Beheer: Natuurmonumenten

Habitat: droog duingrasland omringd door struiken

Routecode: V2720

Teller: Ilse Louis-Augusteijn

Soort	2019	2020	2021	2022
bont zandoogje	1	3		1
boomblauwtje	5			
bruin blauwtje	19	1	1	
bruin zandoogje	30	9	25	
citroenvlinder	27	16		
dagpauwoog	15	26	11	
distelvlinder	14			
gehakkelde aurelia	2	1		
groot koolwitje	2		1	
hooibeestje	15	12	30	2
icarusblauwtje	25	24	9	4
klein geaderd witje	12	2		
klein koolwitje	25	38	16	6
kleine vos	2			1
kleine vuurvlinder	14	2	5	1
landkaartje	2			
oranje zandoogje	34	32	54	
koevinkje		1	2	
zwartspriet dikkopje		5	1	
atalanta		4		1
oranjetipje		7	2	
argusvlinder			1	
Totalen:	244	183	158	16

Ilse is in de loop van het jaar 2019 begonnen met een route. Dit is een soort van duinweitje waar de route aan de zijkanten langs loopt. Helaas werd een gedeelte van het pad volledig overwoekerd door bramen en waren enkele segmenten van het transect niet meer te belopen. De argusvlinder in 2021 was natuurlijk een geweldige waarneming. In 2022 is de route na twee keer lopen helaas gestopt vanwege een blessure. Volgend jaar hopen we weer volop te kunnen tellen.

Route 17: De Maire

Beheer: Stichting der Heerlijkheden
Oosterland, Sirjansland en Oosterstein

Habitat: hooiland en kreek

Routecode: V3186

Teller: Jan Meerman

Soort	2021	2022
atalanta	125	45
bont zandoogje	3	14
bruin blauwtje	38	13
bruin zandoogje	386	456
dagpauwoog	61	54
distelvlinder	2	12
gehakkelde aurelia	1	
groot koolwitje	2	6
hooibeestje	136	101
icarusblauwtje	28	29
klein geaderd witje	24	8
klein koolwitje	80	40
kleine vos	20	37
kleine vuurvlinder	4	3
oranje zandoogje	89	82
citroenvlinder		1
zwartsprietdikkopje	83	111
oranje luzernevlinder	1	10
groot dikkopje	5	10
Totalen:	1088	1032

Jan is in 2021 voor het eerst gestart met een route op Schouwen-Duiveland en is heel voortvarend te werk gegaan. Door 29 respectievelijk 25 keer te monitoren zijn er goede hoeveelheden vlinders geteld. Vooral het aantal zwartsprietdikkopjes is hoog wanneer je dit vergelijkt met de route's op Goeree-Overflakkee. In de loop van het jaar wordt er gefaseerd gemaaid dit zorgt er voor dat niet alle nectarbronnen in één keer weg zijn. Wel worden voor het maaien alle jacobs kruiskruid planten geplukt. Waarschijnlijk heeft dit meer invloed gehad op de nectarvoorziening dan het uiteindelijke maaien. Al met al had het maaien een mild negatief effect. We zullen zien hoe de aantallen zich in de toekomst gaan ontwikkelen.

Dagactieve nachtvlinders zijn ook geteld

Soort	2021	2022
bruine daguil	10	7
gamma uil	18	12
mi-vlinder	1	
sint-jacobsvlinder	1	1
sint-jansvlinder	1	3
Totalen:	31	23

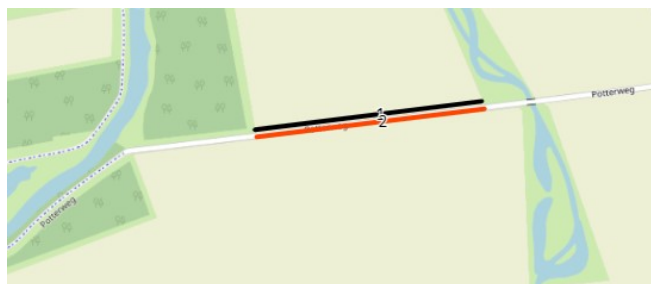
Route 18: Middelharnis agrarisch

Beheer: Gemeente Goeree-Overflakkee

Habitat: wegbermen grenzend aan
akkerland

Routecode: V3194

Teller: Cor Tanis

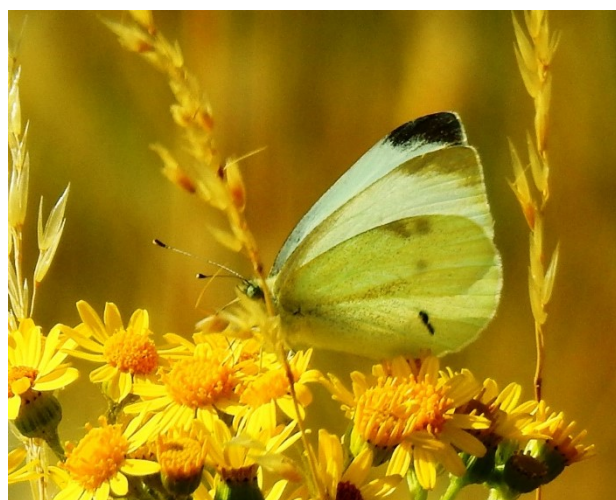

Soort	2021	2022
klein koolwitje	5	
groot koolwitje	2	2
atalanta	1	
oranjetipje		1
kleine vos		2
Totalen:	9	5

In 2021 is er voor het eerst begonnen met een agrarische route. Deze loopt midden tussen twee akkers door langs een sloot. De aantallen zijn zeer laag, ondanks dat er vaak gemonitord is. Deze route ligt tussen de route de Vliegers en de Zuidkreek in. Duidelijk is dat de berm arm zijn aan dagvlinders. Interessant is het ene oranjetipje dat in 2022 voorbij kwam.

Figuur 8. Groot Koolwitje. Foto Jan Meerman

Figuur 9. Klein Koolwitje. Foto Jan Meerman

Route 19: Schouwседijk Schouwen-Duiveland

Beheer: Gemeente Schouwen Duiveland

Habitat: woonwijk, hooiland en kreek

Routecode: V3625

Teller: Marja Lok

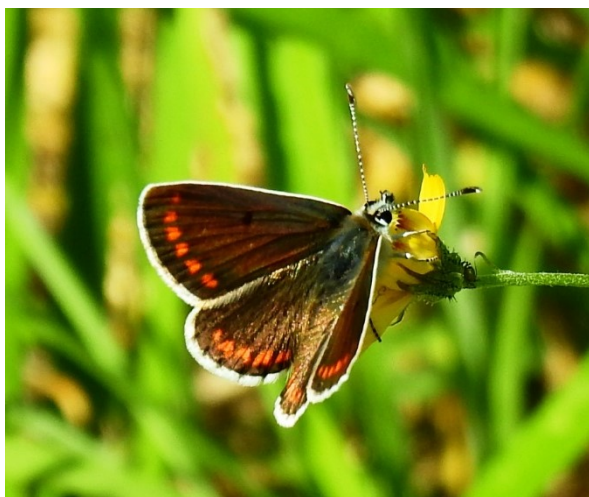

Soort	2022
atalanta	4
bont zandoogje	26
bruin blauwtje	3
bruin zandoogje	1
groot koolwitje	2
hooibeestje	7
icarusblauwtje	53
klein geaderd witje	3
klein koolwitje	42
oranje zandoogje	20
Totalen:	161

Marja is pas laat in 2022 met de route begonnen. Ondanks dat ze de "beste" tijd van het jaar gemist heeft, zijn er toch hele mooie aantallen genoteerd. Opvallend zijn de grote aantallen icarusblauwtjes en bonte zandoogjes. De laatste zitten vooral in de walnoten rij die langs de dijk is aangeplant.

Figuur 10. Icarus Blauwtje. Foto Jan Meerman

Figuur 11. Bruin Blauwtje. Foto Jan Meerman

Route 20: Het Weitje Schouwen-Duiveland

Beheer: Stichting der Heerlijkheden Oosterland,

Sirjansland en Oosterstein

Habitat: hooiland en kreek

Routecode: V3626

Teller: Jan Meerman

Soort	2022
bont zandoogje	3
bruin blauwtje	45
bruin zandoogje	65
hooibeestje	5
icarusblauwtje	59
klein koolwitje	8
oranje zandoogje	47
zwartsprietdikkopje	18
Totalen:	250

Dit is ook een route die pas laat in 2022 gestart is. De route ligt vlakbij route 17 De Maire, en is net als deze een hooiland. Het weitje ligt evenwel veel meer beschut en op schralere, botanisch interessantere, grond. Het terrein is niet publiekelijk toegankelijk en om logistieke redenen wordt de route daarom minder vaak bemonsterd dan route 17. De eerste indruk is dat de aantallen vlinders per segment hier hoger zijn dan in route 17. Wel had de route duidelijk veel meer te lijden van de droogte dan route 17.

Ook dagactive nachtvlinders werden geteld.

Soort	2022
bruine daguil	1
gamma uil	2
sint-jacobsvlinder	1
sint-jansvlinder	1
Totalen:	5

Nachtvlindertelling.

Route : Nieuwendijk 12

Beheer: particulier

Routecode: 259

Teller: Rob Rossel

Sinds 2019 wordt meegedaan met het nachtvlindermeetnet met behulp van een nachtval. Bij zonsondergang wordt de lamp aangedaan, bij zonsopkomst gaat deze weer uit. De val wordt gesloten, de vlinders geteld en de gegevens doorgegeven aan de Vlinderstichting. De vlinders kunnen na het tellen gewoon wegvliegen.

Naast de nachtval wordt er ook met het vanglaken gewerkt. Een sterke lamp schijnt hierbij op een wit laken en de nachtvinders gaan hierop zitten. Ook wordt er gesmeerd. Hier zijn ook veel nachtvinders gevangen

maar deze tellen helaas niet mee voor het nachtvlinder meetnet. Wel worden ze doorgegeven aan waarneming.nl.

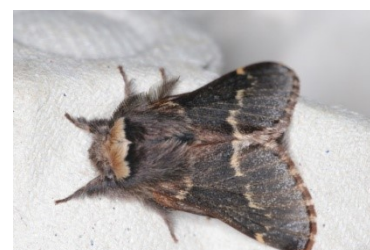
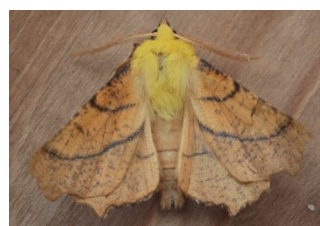
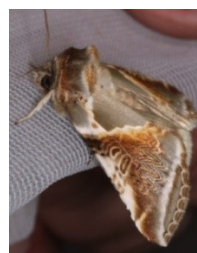
In de afgelopen vier jaar zijn er 280 soorten macro nachtvinders vastgesteld in de Bokkepolder.

Er wordt hier géén gebruik gemaakt van de led-emmer van de Vlinder Stichting (zie foto hiernaast). Deze werkt op een powerbank en is zo goed te gebruiken op locaties waar geen stroom is. In dit geval is er wel stroom en kan er met een wat sterkere lamp (25 Watt) gewerkt worden. Sommige nachtvinderaars maken in hun lichtval gebruik van veel zwaardere lampen. Hoe sterker de lamp hoe meer vlinders er gevangen worden. Maar het is een afweging van lichtvervuiling, kosten en het groter aantal nachtvinders dat je moet determineren.

	2019	2020	2021	2022
Aantal gevangen	1005	602	1295	982
Aantal vangnachten	19	18	28	29
Aantal soorten	168	142	190	177
Aantal / vangnacht	53	33	46	34

Hieronder enkele nachtvlinders welke op deze locatie gevangen zijn.

Aantal nacht vlinders per soort Nieuwendijk 12 (in **geel**, nieuwe soorten voor 2022)

Soort	2019	2020	2021	2022
aangebrande spanner	1	2	6	4
aardappelstengelboorder	2	0	1	0
agaatvlinder	0	2	2	3
appeltak	11	4	12	5
bastaardsatijnvlinder	2	0	7	1
berkeneenstaart	1	3	1	0
beukeneenstaart	1	0	0	0
bijvoetdwergspanner	0	0	1	1
blauw weeskind	0	0	2	0
blauwbandspanner	1	1	1	3
blauwrandspanner	0	0	0	1
bleke eenstaart	0	0	1	0
bleke grasuil	0	0	0	8
bont halmuiltje	0	1	0	0
bonte bessenvlinder	0	0	2	0
bonte worteluil	1	0	1	2
bosbesuil	1	5	1	1
bosspanner	0	0	0	1
braamvlinder	0	1	1	0
brandvlerkvlinder	20	6	28	9
breedbandhuismoeder	2	0	0	0
bruinbandspanner	0	1	0	0
bruine eenstaart	7	2	7	0
bruine grijsbandspanner	1	0	2	5
bruine herfstuil	1	2	3	0
bruine sikkeluil	0	0	5	1
bruine snuituil	3	0	7	1
bruine vierbandspanner	3	0	21	6
bruine wapendrager	1	1	2	19
bruine witvleugeluil	1	0	0	0
cipresdwergspanner	1	0	0	0
dennenpijlstaart	0	0	1	0
donker brandnetelkapje	0	0	0	1
donker halmuiltje	1	0	1	1
donker klaverblaadje	5	9	19	5
donkere iepenuil	0	0	1	0
donkere marmeruil	0	0	1	4
donkergroene korstmosuil	4	4	4	1
driehoekuil	0	10	8	19
drielijnuil	42	29	49	9
drievlekspanner	0	0	1	2
dromedaris	5	1	3	1
dubbelpijl-uil	1	2	0	1
dubbelstipvoorjaarsuil	2	1	1	5
duinhalmuiltje	2	0	0	0
duinworteluil	1	0	0	0

dunvlerkspanner	1	2	1	22
dwergstipspanner	4	4	2	2
egale dwergspanner	0	0	3	0
egale rietboorder	1	2	2	0
egale stofuil	4	3	2	3
eikendwergspanner	2	0	0	0
eikenprocessierups	1	0	1	0
esdoorndwergspanner	0	1	2	2
essengouduil	3	0	1	3
gamma-uil	3	2	7	0
geelbruine herfstuil	0	0	0	2
geelbruine houtuil	0	0	0	2
geelbruine rietboorder	0	0	0	1
geelbruine vlekui	0	2	0	0
geelschouderspanner	3	0	3	0
gekraagde grasuil	0	1	0	1
gele agaatspanner	0	1	0	3
gele duinrietboorder	0	1	0	0
gele eenstaart	1	1	0	0
gele kustspanner	1	0	0	0
gele lis-boorder	1	22	1	0
gele tijger	0	0	0	1
gelijnde grasuil	1	0	1	2
gelijnde silene-uil	0	1	0	0
gelobd halmuiltje	3	6	4	1
geogde bandspanner	1	0	2	2
geogde worteluil	9	4	5	5
gepluimde spanner	3	0	2	1
gerande spanner	10	10	17	23
gestippelde oogspanner	1	0	0	0
gestreepte goudspanner	0	0	1	0
gestreepte rietuil	1	2	0	0
getekende rozenspanner	1	1	0	0
geveerde witvleugeluil	1	0	2	1
gevlekte winteruil	0	0	1	0
gewone bandspanner	8	5	13	1
gewone breedvleugeluil	1	3	6	12
gewone dwergspanner	1	2	2	2
gewone grasuil	3	0	0	0
gewone spikkelspanner	5	9	46	35
gewone stofuil	6	9	25	11
gewone velduil	3	1	3	0
gewone worteluil	10	10	6	3
glad beertje	9	5	37	5
goudgele boorder	2	0	2	0
graanworteluil	0	0	3	1
grasbeertje	0	2	0	0
graswortelvlinder	3	1	1	1
grijze grasuil	1	1	0	0

grijze heispanner	0	0	1	0
grijze herfstuil	3	3	3	3
grijze stipspanner	1	14	8	12
groenbandspanner	0	0	0	4
groene dwergspanner	1	0	0	1
groene korstmosuil	0	1	1	0
groente-uil	1	0	8	15
groot avondrood	1	1	0	0
groot visstaartje	1	1	1	1
grote beer	1	0	4	1
grote voorjaarsspanner	16	0	1	5
grote wintervlinder	2	1	2	2
grote worteluil	2	0	1	1
guldenroededwergspanner	0	0	3	0
haarbos	6	1	14	1
hagedoornvlinder	1	3	10	8
hageheld	4	0	1	0
halmrupsvlinder	6	3	0	0
halmrupsvlinder of weidehalmuiltje	0	3	16	4
helmgrasuil	1	0	1	0
herculesje	1	0	2	3
herfst-rietboorder	2	3	13	7
herfstspanner	7	3	10	3
herfstspanner / novemberspanner /	0	0	0	3
hermelijnvlinder	0	0	1	1
hopdwergspanner	3	0	1	1
hopsnuituil	0	0	0	1
hopwortelboorder	0	0	1	1
houtspaander	1	3	6	8
huismoeder	78	16	68	60
huisuil	0	0	0	1
hyena	2	1	9	1
kadeni-stofuil	0	0	0	2
kameeltje	0	1	0	0
kamperfoelie-uil	1	1	0	0
klaverblaadje	9	2	3	0
klaverspanner	14	2	4	7
klein avondrood	1	0	0	3
klein kokerbeertje	0	1	1	0
klein visstaartje	0	0	0	1
kleine beer	35	30	17	6
kleine breedbandhuismoeder	1	1	2	0
kleine groenbandspanner	1	0	9	3
kleine groenuil	2	3	3	4
kleine hermelijnvlinder	0	1	0	1
kleine voorjaarsuil	2	2	1	2
kleine wintervlinder	0	7	35	0
kleine zomervlinder	0	1	3	0
komma-uil	2	0	0	0

koolbandspanner	0	0	0	1
kooluil	1	0	1	0
koperuil	1	1	7	0
korstmossbanner	1	0	0	0
kortzuiger	3	4	6	4
kroonvogeltje	0	1	0	1
kustuil	0	0	1	0
kweekgrasuil	0	0	1	0
licht visstaartje	1	0	0	0
lichte blokspanner	0	0	0	3
lieveling	2	0	2	0
ligusterblokspanner	0	1	0	0
ligusterstipspanner	0	1	0	0
lindeherculesje	0	0	5	0
maansikkeluil	2	2	13	15
maanuiltje	1	0	0	0
malvabandspanner	0	0	0	2
marmerspanner	0	0	1	0
meidoornuil	2	0	4	2
meldevlinder	0	0	2	0
meriansborstel	13	0	1	1
moeras-grasuil	1	0	2	0
morpheusstofuil	5	7	6	11
muisbeertje	1	3	6	1
nachtpauwoog	0	1	0	0
nunvlinder	16	13	8	31
okergele grasuil	0	0	0	2
open-breedbandhuismoeder / kleine	4	0	3	6
oranje bruinbandspanner	1	0	0	0
oranje dwergspanner	2	0	5	2
oranje wortelboorder	5	0	2	1
oranjegeel halmuiltje	0	0	0	2
orvlinder	1	0	4	2
paardenbloemspanner	1	0	1	2
papegaaitje	2	0	2	5
pauwoogpijlstaart	1	0	0	1
peper-en-zoutvlinder	0	1	0	0
peppel-orvlinder	2	0	1	1
perentak	3	1	5	18
piramidevlinder/schijn-piramidevlinder	0	0	7	3
plakker	4	1	4	0
plat beertje	23	24	15	18
populierengouduil	1	0	0	0
populierenpijlstaart	8	7	7	5
populierenvoorjaarsuil	0	0	1	0
puntige zoomspanner	1	0	0	0
puta-uil	10	7	4	9
randvlekuil	2	1	0	0
rietluipaard	0	0	1	1

rietvink	3	4	13	5
ringelrups	1	1	3	1
ringspikkelspanner	0	2	6	1
rode vlekkenuil	0	1	0	3
roesje	0	0	1	2
rondvleugelbeertje	0	1	1	0
rood weeskind	0	0	3	0
roodbruine vlekui / hoogveenvlekui /	50	46	21	5
roodstreepspanner	0	0	0	1
rozenspanner	3	3	0	3
satijnstipspanner	1	2	0	1
satijnvlinder	0	0	0	2
schaapje	0	1	0	0
schaarui	0	1	4	1
schaduwstipspanner	4	6	15	1
schedeldrager	1	2	40	10
schijn-sparspanner / sparspanner	0	0	0	1
schilddrager	3	3	24	9
schildstipspanner	5	2	0	1
schimmelspanner	0	0	11	1
seringenvlinder	1	0	0	0
sierlijke voorjaarsuil	5	4	2	2
silenspanner	0	0	0	1
sint-jacobsvlinder	4	18	16	0
sint-janskruidblokspanner	0	0	1	0
snuitvlinder	0	1	3	0
spitsvleugelgrasuil	9	0	1	0
stompvleugelgrasuil / bleke grasuil	16	12	16	26
streepblokspanner	0	0	1	0
streepjesdwergspanner	0	0	5	0
streepkokerbeertje	1	4	28	9
stro-uiltje	2	3	9	4
tandjesuil	0	1	0	1
taxusspikkelspanner	3	1	9	7
trapeziumuil	2	0	0	0
tweestip-orvlinder	0	0	1	0
tweestrepvoorjaarsuil	10	15	11	19
varensparner	0	0	1	0
variabele breedvleugeluil	0	1	0	0
variabele eikenuil	0	0	1	0
variabele spikkelsparner	1	0	2	1
variabele voorjaarsuil	22	6	6	24
variabele worteluil	1	0	0	0
variabele w-uil	4	4	10	8
v-dwergspanner	0	4	8	3
vierbandspanner	0	0	7	6
vierbandspanner / bruine	0	0	0	2
vierkantspikkelsparner	0	1	0	0
vierkantvlekui	84	4	34	34

vierstipbeertje	1	1	0	0
vlekstipspanner	4	4	5	3
vliervlinder	0	1	1	2
volgeling	0	0	0	1
voorjaarsboomspanner	57	8	16	57
voorjaarsdwergspanner	1	1	1	2
voorjaarsspanner	0	0	1	8
vroeg visstaartje	1	0	0	0
vroeg blokspanner	1	0	0	2
vroeg spanner	2	0	0	2
vuursteenvlinder	0	0	0	1
wachtervlinder	2	0	0	1
wapendrager	4	12	13	14
wegedoornspanner	0	0	3	0
wilgendwergspanner	0	0	1	0
wilgenschorsvlinder	0	1	1	1
witroze stipspanner	0	1	0	0
witstipgrasuil	1	1	3	2
witte eenstaart	2	0	0	0
witte grijsbandspanner	6	3	13	3
witte hermelijnvlinder	0	0	1	0
witte tijger	3	3	3	16
zandhalmuiltje	9	3	16	1
zesstreepuil	3	0	1	2
zomervlinder	0	0	1	1
zuidelijke bandspanner	0	0	1	1
zuidelijke grasuil	0	0	2	1
zuidelijke stofuil	20	3	11	9
zuringuil	1	1	27	14
zwart weeskind	0	1	1	2
zwartbandspanner	0	2	4	2
zwarte herfstspinner	0	3	24	0
zwarte-c-uil	84	7	24	32
zwartkamdwergspanner	0	2	4	0
zwartpuntvolgeling	0	0	0	1
zwartstipvlinder	0	0	0	1
zwartvlekdwergspanner	5	4	2	7
zwartvlekwinteruil	0	0	2	3
	3024	2622	3316	982